

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ ПРЕЗ СТЕНАТА

chitanka.info

Отивах за ден-два по работа в П. Влакът пристигна към обяд на малката П-ска станция. Едно шосе, което се превръща после в улица, води към два ниски хълма на запад, в чиито поли са струпани къщи. Това е градецът.

Беше сив, мокър ден. По земята лъщяха локви с отразено тежко, дъждовно небе. Есента бе настъпила вече и от полето лъхаше студена влага.

Един разглобен файтон ме понесе с трясък по дългата начупена улица. От двете страни се занизаха първите сгради на града: налбантници, дето подковаваха съборени като за клане волове, един моторен дарак с железен комин, дълбоки механи с разпрегнати пред тях селски коли. После улицата се стесни и закриви покрай дървени стобори с градинки и варосани къщи. Премина една фурна, една бозаджийница, магазин за галантерия, в който се продаваха и погребални ковчези. Деца се връщаха от училище, в ниското небе бавно се въртяха чифт гълъби, като че търсеха сушина да кацнат. На един ъгъл изникна неочаквано нова сграда с надпис: „Българска народна банка“.

Най-сетне спряхме на площада в центъра, пред хотела. Тук имаше още аптека с големи витрини, няколко магазина и в средата на площада — паметник от сив камък, който представляше войник в шинел, с пушка при нозе. Една редица изкаляни гъски с крясък се точеха зад него.

В хотела ми дадох единствената свободна стая, вътрешна, с прозорец към задния двор.

— Имаме и други, по-хубави, ама като пристигна трупата, всички ги заеха — обясни ми момчето.

— Трупа ли? Каква трупа?...

— Ами — артистите... Те са вече цяла неделя тука... Представляват в читалището...

Стаята беше висока, гола, мебелирана само с легло, закачалка, маса и стол. Дървен умивалник закриваше до половина една врата към съседната стая. Беше непроветрено, хладно, като че необитавано от години, миришеше на прах и още — оная особена миризма на провинциалните хотели. Разтворих за малко прозореца. Отсреща на дъсчен чардак висеше юрган и един жълт старец, наметнат с кожух,

седеше неподвижно на стол. В двора някой дялаше трески за огън; там беше кухнята на ресторана. По хълма в дъното пълзеше гъста мъгла.

Докато изваждах нещата от чантата си, някъде в другия край на коридора зазвъня електрически звънец дълго, настойчиво. Спря за малко и пак почна. Отново спря, изскърца врата и тънък мъжки глас се разля подчертано отчетливо, като на сцена:

— Ало! Хей, момче!... Ало! Няма ли персонал в това заведение?...

Навярно някой от пътниците-артисти викаше прислугата. Никой не се яви, вратата се затръшна и целият хотел отново притихна.

Вън почна да ръми, притъмня повече и като че всичко се сгуши. В това време от другата стая, през стената, се чу лек шум. Някой шляпаше с боси нозе, изтрака кана, заплиска вода, после се заотваряха някакви кутии и шишенца и скоро ситни стъпки от обувки затракаха по пода.

Аз тръгнах да слизам долу. Когато заключвах стаята, съседната врата се откряна, една млада, полуоблечена жена надниква отвътре, рече изненадано: „Ах!“, засмя се и веднага затвори вратата. Мирис на евтин одеколон лъхна и се разля в коридора. През този кратък миг можах да съзря само лицето на моята съседка — кръгло, розово, с полудетско закачливо изражение, и тъмноруси, закъдрени по краищата коси, които безредно обикаляха страните. Слава богу! В този мизерен хотел поне това съседство нямаше да бъде неприятно.

Долу площадът беше пуст. Два разнебитени автомобила бяха спрели до паметника и под единия от тях легнал шофьор поправяше нещо. Слугинче с голям чадър влезе в аптеката. Мина смяната на караула към затвора. На срещния стобор и при входа на хотела измокрени афиши съобщаваха за гостуването на пътуващия театър, който бе дошъл с най-разнообразен репертоар: „Трилби“, „1001 нощ или багдадският хамалин“, „Големанов“, „Процесът на Мери Дюган“, „Бялата гвардия“ и др., с балет, музика, специални декори и пр. Днес заучащи се и гарнизона даваха „Хъшове“. Около текста на афиша бяха портретите на всички артисти, повечето от които с театрални имена — Светлов, Долински, Славин... Две големи снимки представяха „балетния ансамбъл“. Между жените-артистки веднага познах лицето на моята съседка по стая — госпожица Нели Зорина.

В ресторана тракаха чинии. До вратата, на една маса, покрита с афиш, бяха сложени билети и един момък с изпъкнала адамова ябълка, седнал зад масата, потракваше с червен молив и гледаше разсеяно навън. Вътре вече обядваха. В помещението, тясно и полутъмно, се носеше глъчка и мирис на варено зеле. В дъното беше тезгяхът, над който висяха две ленти лепило за мухи. Между тях, заграден като в рамка, съдържателят по ръкави нареждаше хляб, кърпи, вилици и от време на време предаваше с висок глас поръчки към прозорчето на кухнята. Две маси бяха заети от абонати-чнновници. На друга — трима местни млади хора, добре облечени, охранени, чукаха чашки ракия и нахално зяпаха към дългата маса отсреща, дето се събираха вече артистите.

Те бяха почти всички тук, наседали на обща трапеза, като голямо семейство. Начело — директорът на театъра, тъмнолик, посивял мъж, с типично, набраздено лице на стар актьор. Сложил рогови очила, той подробно изучаваше листа за ястията с израз на досада и презрение. До него беше жена му — ослепително руса, но с тъмни, подсенени очи, досъщ прилична на големите копринени кукли. Лице на Пиеро и на порочно момиче. Съпругът очевидно бе трагикът на трупата, тя — героиня за фатални роли. Помежду им три-четиригодишно момиченце, навярно тяхно дете, с вързана на шията кърпа, удряше с лъжица чинията си и хленчеше разглежено. По-нататък идеше друга двойка: тънък, плешив, безцветен човек, с ненормално изпъкнало напред чело и черноока, повехнала вече жена, с огромен бюст, изкуствена бенка над устната и стъклена огърлица. Това бяха резоньорът и жена му — някогашна „тигрица на сцената“, сега артистка за втори роли.

Директорът вдигна глава от листа, изгледа наоколо си и басът му прозвуча над масата:

— А къде, *sapristi*, е Жан?

— От един час си връзва връзката горе — обади се един къс, набит човек с месесто лице. Той седеше на ъгъла, чупеше сухи хапки и ги гълташе в очакване на яденето. Това беше комикът на трупата. От време на време той правеше смешна гримаса към детето, което веднага му се изплезваше. До него, на отсрещната страна, бе наивката — моята съседка. Сега можах по-добре да я разгледам. Закръглена, усмихната, със зеленикави очи и чипо носле, тя тропаше по детски с крака под масата, бърбеше непрестанно, поправяйки рошавите си коси, и

оставяше впечатление на пухкаво, весело котенце. Само гласът — малко дрезгав, алтов глас — и не твърде свежата кожа на бузите ѝ издаваха една младост, която преди време си отиваше. До нея бяха насядали трите дългокраки момичета от „балетния ансамбъл“.

Вътрешната врата, която водеше за горе, се отвори и въпросният Жан — първият любовник на трупата — се яви. Той спря пред огледалото — висок момък, с напомадени коси и остро лице, сякаш цялото му лице беше само профил, — поправи папийона си още веднъж, връцна се към масата и пропя изтънко:

— Mahlzeit.

После фамилиарно разбута балерините, седна помежду им, смигна на наивката, която му отвърна със същото, и зачука по чинията си:

— Ало! Персонал! Един вермут! Сек!

След това разтърка ръце над масата и отново пропя с тънкия си глас:

*Аз бродех самотен,
аз чезнех сиротен —
и мрак моите дни засени...*

— Божичко! Пак почва!... — запуши ушите си наивката и затропа под масата: — Моля ви се, дайте му нещо да яде, да пие — само да млъкне!

Младежът премрежи очи, протегна ръка към нея и продължи:

Докле не видях златокъдрата Нели...

— Стига бре! — викна престорено-сърдито момичето.
Но другият продължаваше:

*Докле не нарекох прекрасната Нели
радост на моите дни!*

Той спря, изблеци се, грабна вермута и го глътна с мляскане. После щипна една от балерините и разгъна кърпата за ядене. Никой не му обръщаше внимание, сега всички бяха вече съсредоточени в чиниите си.

Обядът се точеше така — бавен, шумно-афектиран, поради вниманието на околните маси. Възмущаваха се от ястията, от виното, поръчваха специални порции и все пак челюстите непрекъснато работеха, раздвижвайки целите лица чак до скулите. От време на време гласът на директора се издигаше над масата и покриваше глъчката със своята плътна звучност. Говореха нарочно високо — за минали спектакли („Знаменито!“), за артисти от столицата, които назоваваха снизходително и интимно с техните умалителни имена, за гуляи в столичните заведения, в които бяха пръскали луди пари за шампанско, за жени, за автомобили...

Вън, на тротоара до прозореца, се въртяха двама-трима ученици, надзъртаха през стъклата и в очите им гореше скрито възжеление и почит.

По едно време от улицата пристигна измокрен, гологлав момък, с остра, щръкнала коса, в тънко палто, изнищено на ръкавите. Той носеше под мишница навито боядисано платно и дървен меч. Спря пред директора и му докладва нещо. Заедно с онзи на касата това бяха останалите членове на трупата, които изпълняваха най-разнообразни служби: домакини, художници, инспектори и когато потрябва — артисти.

— Добре, свършвай по-скоро, че ела после с Орловски да се нахраните — нареди шефът.

Човекът отново излезе. Дъждът се бе засилил, сегиз-тогиз някой минавач притичваше край стените или селянин с обърнат кожух прекосяваше площада.

Тук беше задимено, топло, сънливо-шумно. Времето сякаш бе спряло. Някаква гъста тегота се спускаше от потона и потопяваше всичко — нещата, хората, звуковете. Би казал човек, че целият останал свят отдавна е угаснал, удавен във влага, и това тясно помещение тук се носеше бавно нанякъде като загубена лодка, бог знае де, в дрезгавината на един полуден, който нямаше край. Отсреща, на дългата маса, бърбеха, избухваха смехове, ръкомахаха. Но тъкмо това, повече от всичко наоколо, изглеждаше призрачно, неистинско, някаква

лоша измислица, която напразно се мъчеше да стане живот. Тия прости уморени лица, тия евтини облекла с претенции на шик, тия гръмогласни, измислени имена, с които те се наричаха един друг, тия уста, раздвижени от непобедим апетит, които дъвчеха между два залъка имената на Моиси, на Дузе, на Шаляпин — всичко това бяха гримаси от жестока гротеска, една абсурдна игра, която се повтаря всеки ден и смисълът на която не можеше да се проумее.

Аз скочих, отидох до вратата. Мина една кола със содени шишета. В съседната бръснарница едно канарче се убиваше да пее. Денят не беше весел, наистина!

След малко градският часовник удари два, учрежденията се отваряха. Тръгнах да върша работата си и скоро всичко се изтри от съзнанието ми.

Привечер дъждът престана. По главната улица се размърдаха хора. Пред читалището блесна глобус, представлението за гарнизона и за учащи бе почнало рано. Вечерях и понеже нямаше какво да се прави, тръгнах и дълго скитах из каменливите криви улички. Преди да се прибера, отбих се отново в ресторана, да пия кафе и да мине време.

Представлението се бе свършило и артистите вечеряха. Уморени, но още възбудени, с неизчистен грим, сега те бяха по-малко шумни. Към тях се бяха прикомандировали двама поручици, които също вечеряха и поръчваха питиета и цигари. Полека-лека настроението се повиши. Съпругата на директора загадъчно се усмихваше, моята съседка буташе с коляно единия офицер и викаше: „Екс!“ „Балетният ансамбъл“, кръстосал крак върху крак, пускаше колелца дим. Когато се качих в стаята си, отдолу дълго още се чуваха смехове и звън на чаши.

Събуди ме някаква странна, заглушена мелодия. Отначало не можех да разбера. В стаята нямаше никого. Погледнах през прозореца — вън се беше настанил един нов прихлупен ден. Мелодията продължаваше. Ослушах се и разбрах: идеше през стената, от съседната стая. Сипкав женски глас извиваше не високо простичка, еднообразна, унила песен. Моята съседка бе станала, тропаше с токчетата си из стаята и пееше. То беше една известна, „шлагерна“ песничка, безвкусно сантиментална — някаква самота, която се оплакваше сама на себе си в пошли думи и съзвучия — напълно

отговарящи на хотелската стая и на мократа есенна сутрин в тоя град. От време на време песента се прекъсваше от висока въздишка, после отново почваше. Имаше в тоя разбит, дрезгав глас нещо, от което полудрачът в стаята се сгъстяваше повече и потонът като че слизаше и натискаше главата.

Неочаквано мелодията се пресече и в същия миг се превърна в бурно, неударимо ридание. Сетне леглото изпраця под тежестта на тяло, което се строполява, и риданията продължиха — ту заглушени, ту по-силни. Аз скочих. Чувствувахе се, че тоя плач иде от най-последните дълбочини, че всяка отделна частица ридае, разкъсвана от отчаяние, което вилнее, помита и не оставя след себе си нищо. Изправен в недоумение сред стаята, не знаех какво да правя. Всъщност не можех и нищо да сторя. Но какво ставаше оттатък?...

Целият хотел мълчеше в тоя ранен час, никакъв шум. Само във в коридора чешмата капеше отмерено и напевно и една кола претрополя долу и отмина. А тук, зад стената, момичето продължаваше да се души от ридания, като че искаше и нямаше сили да спре тоя стихийен плач, в който се разрешаваше някаква огромна, премазваща мъка. Не знаех колко време продължи така. Постепенно хълцанията станаха по-кратки и бързи, като спазми, преминаха в тихо стенание, докато най-сетне се чу една въздишка и всичко затихна. След няколко минути леглото скръцна, стъпките отново се чува, по-бавни, затракаха пак кутийки — навярно кризата бе преминала. Пазейки да не вдигам шум, аз бързо се измъкнах и слязох долу.

Денят беше пазарен. По разкаляната улица се нижеха коли с мокри чергила, товари дърва, селяни, които караха телета към кланицата, селянки с торба чушки или някое черно пиле под мишница — всичката оная селска беднота, която най-остро проличава в града.

Когато се връщах за обяд, още отдалеч забелязах пред ресторана някакво особено движение. Група хора се бяха спрели до вратата, говореха ниско, сочеха към стаите, клатеха глави. Вътре на дългата маса, сгущени като изплашени животинчета, трите балеринки с кърпички в ръце тихо плачеха. Нещо се бе случило. Зад тезгяха съдържателят, по-оживен от друг път, разказваше на двамина любопитни. Приближих се и аз. Наистина нещо лошо се бе случило: тая заран малката артистка от съседната стая се бе отровила... До късно тя не излязла от стаята си. Когато я потърсили и влезли вътре —

била вече изстинала. На леглото ѝ намерили стъкълце от някакво лекарство. Отнесли я в болницата, но там само констатирани смъртта. Защо? Как?... Никой нищо не знаел. Не оставила ни една дума. „Снощи до късно бяха тук. Тя беше най-весела от всички — обясняваше човекът. После сви с недоумение рамене и се подсмихна: — А бе, артисти...“

Другарите на момичето, замаяни, като че изведнъж остарели, влизаха, излизаха, качваха се горе, отново идеха, изхлипваха съвсем неочаквано, сядаха тук-там и гледаха с неவிждащи очи. Директорът, небръснат и още по-тъмен, пушеше цигара след цигара и устните му трепереха като на дете.

Привечер, с подути очи и отрупани с гергини, жените се упътиха за болницата. На шиите си бяха вързали малки парчета черен креп. Напред вървяха двете артистки, след тях трите балерини, хванати подръка. Тук нямаше сега нищо от снимките по афишите: това бяха куп бедни, разплакани жени, които отиват с цветя и воценици при мъртвец. Една от балеринките беше с бели обувки — навярно те бяха единствените ѝ.

За вечеря голямата маса остана празна. Събрани в другия край на ресторана, мъжете пиеха ракия, мълчеха и пушеха. Жените ги нямаше.

Аз останах долу, докато почнаха да гасят лампите. Бог знае как щеше да се спи тая нощ.

На другата заран тръгнах рано за гарата. Студен вятър гонеше облаците. На изток небето се мъчеше да светне, но не можеше. По улиците хора бързаха за работа. Един училищен звънец биеше надалече. Пред магазина за галантерия и погребални предмети стоеше, вдигнал яката на изтритото си палтенце, момъкът с щръкналата коса от трупата, който се грижеше за реквизита. Той държеше в ръка симид и закусваше. Един дървен кръст бе изправен до стената и продавачът рисуваше с тънка четчица златни букви по него. Улицата закриви, изведнъж се разтвори и в дъното се показа червеното здание на станцията. Скоро влакът пристигна, постоя три минути и отново потегли. На първия завой градчето се завъртя в мъглата и изчезна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.